

Oponentský posudek disertační práce PhDr. Petra Jelínka „Transformace státu v postkoloniálním Mozambiku“. Praha 2008, FFUK, 346 stran rkp.

Předložená disertační práce si klade za cíl osvětlit důvody, které vedly v Mozambické republice vládu a vládnoucí politickou stranu FRELIMO na konci II. tisíciletí k zahájení demokratizačních kroků v zemi.

Text sestává ze tří částí: a) z teoretického úvodu, kde autor přibližuje čtenáři politologické teorie Mahmooda Mamdaniho, Patricka Chabala, Jean Francois Bayarta a Jeffreyho Herbsta, jejichž platnost testuje ve své studii (str. 5 až 20); b) z vlastního popisu dějin Mozambiku od před-koloniální doby až po konec 20. století (str. 11 až 329); c) ze stručného závěru v němž se čtenář dozvídá, že teorie všech čtyř afrikanistů je možné použít k vysvětlení či interpretaci moderních mozambických dějin (str. 330 až 333).

Text je doplněný obsáhlou bibliografií i mapkou.

Problémem celého textu je minimální propojení první a třetí části s ústřední (historickou) druhou částí. Druhá část v kapitolách „Počátky, vývoj a zánik koloniálního státu v Mozambiku“, „Mozambický stát po nezávislosti“, „Ozbrojený konflikt v postkoloniálním Mozambiku a jeho dopad na státní správu“, „Počátky demokratizace mozambického politického systému a změna role státu v ekonomice a společnosti“, „Cesta k ukončení ozbrojeného konfliktu a k prvním demokratickým volbám“, „Konsolidace demokratické transformace postkoloniálního státu v Mozambiku a její problémy“ krok za krokem a velmi podrobně popisuje dění v zemi a již jen množstvím shromážděných dat si zaslouží uznání; ovšem chybí v ní odkazy na testované teorie, případně krátká shrnutí, která by čtenáři argumentativně ukazovala použitelnost v úvodu zmiňovaných teorií. Čtenář se musí podobná propojení udělat sám a to je škoda, protože to poškozuje jinak kvalitní studii.

Ke druhé části mám jen několik poznámek a dotazů:

- Možná by stálo za zmínku, že protikoloniální povstání a guerillová válka měly za následek emigraci obyvatelstva do Tanzanie (str. 69);
- Možná by bylo dobré zmínit přítomnost českých poradců (učitelů) v táborech FRELIMA v Tanzanii (str. 69-70);
- Budování vesnic aldeamentos by bylo možné zasadit do širších souvislostí, je to jeden ze způsobů boje proti partyzánům kdekoliv na světě;
- Nakolik souvisí existence převýchovných táborů s marxistickou či socialistickou výchovou členů FRELIMA?
- Text je, po mém soudu, zatížen dlouhými překlady státních dokumentů. Mám na mysli soupis pravomocí koloniální správy (str. 55 až 58), popis článků první ústavy (str. 88 až 97) a popis článků ústavy z roku 1990 (str. 205 až 220). Chápu význam těchto textů i snahu autora uvést všechno důležité, ale v těchto třech případech bych dal přednost umístění do příloh.

Jak jsem již napsal, považuji za slabé místo textu neprovázanost teorií s konkrétními historickými daty. Pokud by měla být studie publikována, měl by kolega Petr Jelínek věnovat právě tomuto problému veškeré úsilí.

Na druhé straně je pravdou, že předložený text přináší první a úplný přehled dějin Mozambiku, a to ve spojení popisu historických událostí s popisem dobového společenského (ekonomického a politického) prostředí. Práci proto doporučuji k obhajobě.

V Praze 17. ledna 2009.

Prof., PhDr. Josef Kandert, CSc.